

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 8. april 2022

Sag 34/2020

(1. afdeling)

Finansiel Stabilitet

(advokat Claus Juel Hansen og
advokat Kolja Staunstrup)

mod

K

(advokat Arvid Andersen, beskikket, og
advokat Søren Lundsgaard, beskikket)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 8. afdeling den 31. januar 2020 (V.L. B-0427-11).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Hanne Schmidt, Oliver Talevski og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

Appellanten, Finansiell Stabilitet, har påstået, at indstævnte, K, skal betale 100 mio. kr. med procesrente fra sagens anlæg.

K har påstået frifindelse, subsidiært stadfæstelse og mere subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb.

Supplerende sagsfremstilling

Der er for Højesteret fremlagt nye oplysninger.

Vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* (påstand 28 for landsretten) er der bl.a. fremlagt pantebrevsopstillinger, bestyrelsesmødereferater og kontoudskrifter fra Icarus Invest A/S samt oplysninger om grundlaget for Finansiell Stabilitets indgåelse af forlig med Fair Finans

A/S. Der er endvidere fremlagt eksempler på tidligere pantebrevsgarantier udstedt af ebh bank a/s.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* (påstand 29 for landsretten) er der bl.a. fremlagt skønserklæring af 29. november 2021 om værdien af aktierne i selskabet, udarbejdet af statsautoriseret revisor Niels Vendelbo. Det fremgår af erklæringen, at den indre værdi af 1 stk. aktie på nominelt 1.000 kr. pr. 31. december 2009 og 4. maj 2010 højst var 109,35 kr., svarende til en samlet indre værdi af højst 5.467.500 kr.

Vedrørende *Investeringselskabet Åbenrå ApS* (påstand 30 for landsretten) er der fremlagt bl.a. salgsprospekter fra EDC Mæglerne og Sadolin & Albæk om ejendommen Jensløvs Tværvej 7-9, 2920 Charlottenlund.

Supplerende forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet forklaring af E, D og F og supplerende forklaring af K, A, B og C.

K har vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* supplerende forklaret bl.a., at ebh bank fra begyndelsen af 1990'erne stillede garantier på pantebreve, herunder på pantebreve, som blev solgt fra datterselskaber og associerede selskaber. Det var sådan, markedet fungerede, for salgbarheden af porteføljerne steg, når man stillede garanti. Erfaringerne over årene var, at det var en meget lukrativ forretning med små tab.

Da banken sammen med Sparekassen Kronjylland stiftede Icarus Invest, skulle banken have ekspertisen på pantebrevsområdet, mens sparekassen skulle have ekspertisen på udenlandske obligationer og aktier. Det var meningen, at banken skulle stille garantier, når Icarus Invest solgte pantebreve. Bankens bestyrelse kan ikke have været i tvivl om, at det var arbejdspraksis, at der blev stillet garantier, og bestyrelsen ville forvente, at der var garantier. F.eks. købte Fair Finans altid med garanti og betalte, så vidt han husker, en løbende provision for det. Han husker ingen salg til Fair Finans fra hverken banken eller koncernforbundne selskaber, som skete uden garanti. Det var ikke Cs forretningskoncept.

Da han for landsretten afgav forklaring om garantierne til Fair Finans og Alm. Brand Bank, havde han ikke bankens regler om koncerninterne forretningsgange i tankerne. Han kunne uden videre bevilge garantier, når det drejede sig om koncerninterne selskaber. Salg af pantebrev fra banken til Fair Finans var koncerninterne aftaler, og det samme gjaldt, når banken formidlede salg fra ebh fonden og Icarus Invest til Fair Finans. I dag mener han derfor, at bestyrelsen ikke skulle godkende garantierne. Bestyrelsen kan i kraft af løbende afrapporteringer heller ikke have været i tvivl om, at banken stillede garantier også ved salg fra fonden og Icarus Invest. Han husker ikke nærmere om beslutningsgrundlaget for de konkrete garantier i sagen.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* var formålet med mødet i september 2007 på Teater Bodega i Aarhus mellem ham og A på den ene side og C og H på den anden side et helt andet end salg af aktier i Vestio. Vestio blev imidlertid bragt på bane, fordi han altid havde prospekter med i tasken. De nåede ikke så langt i drøftelserne, men C og H ville kigge på det. Han gav ikke på mødet tilsagn om, at banken ville tage aktierne tilbage, for han vidste slet ikke, om de ville købe. Han har derfor ikke givet nogen garanti, men da det var gode kunder, ville man finde en løsning, hvis de kom og sagde, at de ville af med aktierne. Han har ikke før denne sag set Hs notat dateret 3. september 2007, og han er ikke enig i indholdet.

Det var banken, der på ebh fondens vegne forestod emissionen af aktier i Vestio. Han havde et godt kendskab til projektet, som fonden gerne ville "ligge med". Han læste alt prospektmateriale, og der var lavet et grundigt arbejde. Han bevilgede kreditten til Kryger Invest A/S til købet af aktier i Vestio, idet han forinden så en indstilling. Der var ingen regnskaber, budgetter eller cash flow-analyser, og han kendte ikke I. Han vidste imidlertid, at det var Hs svigersøn, og derfor tænkte han, at det – kombineret med pant i aktierne i Vestio – ikke kunne være helt tosset. Det ville have været anderledes, hvis I var kommet med noget, man ikke kendte til. Der var en forventning om, at aktierne ville udvikle sig positivt.

Vedrørende *Investeringselskabet Åbenrå ApS* ringede en god kunde i banken, J, til ham, fordi han havde et pantebrev, han gerne ville af med. Han bad A tage fat i J. A sagde efterfølgende, at han havde valgt at tage Js pantebrev tilbage, og at han ved samme lejlighed ville købe de andre pantebrev i den pågældende ejendom tilbage, fordi de var sideordnede. A ville gerne stille alle lige, og tilbagekøbet ville derfor bl.a. omfatte et pantebrev, der var købt af Investe-

ringsselskabet Åbenrå. Han spurgte A, om der var problemer i det, og A forklarede, at det var der ikke, fordi der var fuld dækning i ejendommen. Efterfølgende har han fået at vide, at der var en ekstern mæglervurdering om, at ejendommen ville kunne indbringe 42 mio. kr. ved almindeligt salg og 32 mio. kr. ved forceret salg. Disse informationer blev han ikke præsenteret for den pågældende dag.

Det var på baggrund af forretningsmæssige overvejelser om kvaliteten af det produkt, banken havde solgt, at man tog pantebrevene tilbage. Han ville normalt ikke orientere bestyrelsen om, at man tog pantebrev tilbage fra kunder, der havde klaget, men han ville have gjort det, når det drejede sig om hans hustrus selskab. Han ville være gået til formanden først og fået hans accept. Han er ked af, at han ikke orienterede bestyrelsen.

A har vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* supplerende forklaret bl.a., at ebh bank altid stillede en form for garanti ved salg af pantebrev for at få den bedste pris i markedet. Det gjaldt både ved salg fra bankens egen portefølje og ved salg fra koncernforbundne selskaber, herunder Icarus Invest og ebh fonden. De diskuterede i banken aldrig at sælge uden garanti, for markedet efterspurgte garantier. F.eks. ville C have bankgaranti, og ikke garanti fra Icarus Invest. Efter hans opfattelse var bestyrelsen ikke i tvivl om, at man solgte ud af bankens portefølje med garantier.

Han deltog i beslutningen om frasalg fra Icarus Invests portefølje i slutningen af 2007, idet han var bestyrelsesmedlem i Icarus Invest. Selskabet troede, at man kunne tjene flere penge på andre produkter, og porteføljen var ikke nødlidende. Det er rigtigt, at der blev solgt til Fair Finans med kvalitetssikringsaftale, som senere blev delt op i to garantier til henholdsvis Fair Finans og Alm. Brand Bank, der havde overtaget en del af porteføljen fra Fair Finans. Forklaringen på, at garantierne ikke er forelagt for bestyrelsen, er, at de blev stillet for en del af koncernen, og derfor var det en intern koncerntransaktion, hvor der gælder andre regler.

At der blev stillet garanti var sædvanligt, og størrelsen på garantien og vilkårene for den var også sædvanlige. Man havde gjort noget tilsvarende 20-30 gange tidligere over årene. Denne garanti var dog speciel, fordi Sparekassen Kronjylland regaranterede for halvdelen af garantien for Icarus Invests salg. Ved salget af pantebrevsporteføljen var han som medlem af Icarus Invests bestyrelse ikke i tvivl om, at der var en regaranti, og han ville ikke have oplyst over

for Finanstilsynet, at der var det, hvis det ikke var tilfældet. Det fremgår også af et referat fra et møde i Icarus Invests bestyrelse, at der var regaranti fra Sparekassen Kronjylland. Det var ham, der skrev bestyrelsesreferatet.

Mailen af 31. oktober 2007 til K skyldes, at der havde været nogle skriverier i Jyllands-Posten om mulige pantebrevskarruseller, og han blev bedt om at lave et notat. Da notatet blev lavet, kiggede de kun på opstillinger og gik ikke tilbage og kontrollerede tidligere handler. Han husker ikke at have været dybere nede i Icarus-porteføljen end beskrevet i mailen.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* deltog han i mødet den 3. september 2007 på Teater Bodega i Aarhus med K, C og H. Ved slutningen af mødet bragte K Vestio-projektet op. Der blev ikke på mødet afgivet nogen garantier for, at investorerne kunne sælge deres aktier igen efter en vis periode. Hvis banken var blevet forpligtet, ville han kunne huske det og have skrevet det i lånedokumenterne.

Han mener ikke, at han havde direkte kontakt med de udvalgte investorer, da kreditterne skulle bevilges. I forhold til boniteten af projektet og forsvarligheden af at yde lån til investorerne sidestillede han det med, at kunder ville købe bankens egne aktier. I banken troede de så meget på projektet, at de vægtede aktivet højest i bevillingen. Der er forskel i kreditvurderingen på, om en kunde kom og ville købe en unoteret aktie eller en aktie, som banken kendte, f.eks. bankens egen aktie. Banken troede på, at Vestio var et stærkt projekt, for banken havde selv udstedt projektet. De lavede plads til renter på kreditterne, selv om det var usædvanligt, fordi køberne skulle købe på en forventning om stigning på aktierne, og der ikke var noget løbende afkast. Ved bevillingen af kredit til Kryger Invest spillede det positivt ind, at kunden var svi-gersøn til H. Kreditvurderinger kan være stærkere eller svagere, men det var en sædvanlig og forsvarlig kreditvurdering, som han ser det.

Vedrørende *Investeringselskabet Åbenrå ApS* foregik tilbagekøbet ved, at K bad ham om at se på en klage fra J over et pantebrev. Da han havde kigget på det, fortalte han K, at der var tale om seks sideordnede pantebreve, og at han ville behandle alle kunder ens ved at tilbagekøbe. Han oplyste i den forbindelse, at der også lå et pantebrev i Ks hustrus investerings-selskab. Han sagde til K, at han for sin egen skyld burde orientere bestyrelsen om det. Hvis be-styrelsen var blevet orienteret, ville den have sagt ja, for banken så ikke, at der var en risiko.

Det var en forsvarlig disposition at tage pantebrevene tilbage ud fra en vurdering af den pågældende ejendom. Når alle pantebreve var købt på samme vilkår, skulle alle også tages tilbage. Det gjaldt, selv om banken ikke var forpligtet til det.

B har vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* supplerende forklaret bl.a., at han ikke mindes, at der er solgt pantebrevsporteføljer uden garantier. Den kurs, køberne skulle betale ekstra, var småpenge for den sikkerhed, de fik. Han kan ikke forestille sig, at bankens bestyrelse har været i tvivl om, at der i slutningen af 2007 og begyndelsen af 2008 blev solgt for i alt 542,5 mio. kr. pantebreve fra Icarus Invest, banken og fonden. Bestyrelsen kan heller ikke have været i tvivl om, at salget skete med garanti. Han har hørt, at bestyrelsen var orienteret, og dette var gængs praksis.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* var han med til at skaffe finansieringen. Han var meget involveret i projektet. Fonden syntes, det var et godt og solidt projekt. Han tror ikke, at han har fået præsenteret nogen kreditter i sagen. De blev bevilget af K og kørte uden om ham og kreditafdelingen, men det var ikke usædvanligt. Han har gennemgået bevillingerne på et bestyrelsesmøde, men han kan ikke huske hvor grundigt. Aktivet var ikke noget, der blev brugt meget tid på, for det kendte bestyrelsen. Han har formentlig brugt mere tid på låntagerne. Banken havde et fornuftigt grundlag at bevilge kreditterne på, og man fik det materiale, man efterspurgte. Det var ikke en lemfældig procedure.

C har vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* supplerende forklaret bl.a., at Fair Finans købte pantebrevsporteføljerne fra ebh bank, ebh fonden og Icarus Invest med henblik på videre salg. Langt størstedelen gik til Alm. Brand Bank. For så vidt angår porteføljen fra Icarus Invest ville banken sælge med garanti fra Icarus Invest, men han ville have garanti fra banken. Han fik også lovning på, at Sparekassen Kronjylland ville medgarantere.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* genkender han Hs notat fra mødet på Teater Bodega den 3. september 2007. Han fik oplyst, at banken havde nogle aktier, som kunne indtægtsføres, hvis man fik dem solgt, og det ville betyde noget for banken. Det var helt klart, at han og H skulle hjælpe banken med transaktionen, og så skulle banken købe aktierne tilbage. Det er det, man kalder en "parkeringshandel". Han skulle hjælpe banken, som havde et problem.

Han kan ikke sige præcist, om ordene garanti, tilbagekøbsgaranti eller løfte blev brugt. Han opfattede det som en garanti. G fik formentlig en kopi af Hs notat, men han ved ikke, om andre af investorerne fik det. Der var ikke nogen, der spurgte ind til løftet, for de lyttede til ham. Der var heller ikke nogen, der ville have noget på skrift, for et ord er et ord.

D har forklaret bl.a., at han i en stor del af sin karriere har været ansat i Jyske Bank. Han blev kontaktet af Finansiell Stabilitet, der i forbindelse med overtagelsen af ebh bank bad ham være direktør for banken.

Den manglende regaranti fra Sparekassen Kronjylland blev diskuteret, og den senere formand for bestyrelsen fik til opgave at tage det op med sparekassen, men ham bekendt fik man ikke sparekassen til at vedstå dens del af garantien, og derfor blev der ikke opnået regaranti. Det var ustyrligt dårlig ledelse, at man fra december 2007 til november 2008 ikke fik en regaranti på plads.

Anbringender

Finansiell Stabilitet har vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* overordnet anført bl.a., at K handlede ansvarspådragende, da ebh bank i forbindelse med salg af pantebrevsporteføljer fra bl.a. ebh fonden og Icarus Invest til Fair Finans udstedte pantebrevsgarantier på i alt 130 mio. kr. til Fair Finans og Alm. Brand Bank. Garantiudstedelserne var atypiske for almindelig bankdrift, og K varetog uvedkommende hensyn, idet garantierne tilgodeså fondens og Icarus Invests interesser på bekostning af bankens. Der forelå ikke garantiprovision, og der blev ikke stillet regaranti fra Icarus Invest, fonden eller Sparekassen Kronjylland.

K handlede endvidere uden for sin bemyndigelse og uden, at bankens bestyrelse efterfølgende godkendte dispositionerne. Det er i den forbindelse ikke godtgjort, at Ks bemyndigelse var udvidet som følge af fast praksis i banken, og der var ikke tale om koncerninterne transaktioner.

Garantistillelsen skete uden, at hverken K, bankens kredit-, erhvervs- eller pantebrevsafdeling eller andre i banken relevant og forsvarligt havde forholdt sig til boniteten af de pantebreve, der blev overdraget og udstedt garanti for, idet der alene blev foretaget en overfladisk gen-

nemgang af pantebrevsopstillinger på dele af koncernens samlede portefølje. Der er derfor ikke anledning til at udvise forsigtighed med at tilsidesætte Ks forretningsmæssige skøn.

Det er for Højesteret dokumenteret, at banken led et tab på ca. 17 mio. kr. som følge af garantierne på ni pantebreve, der oprindeligt var ejet af Icarus Invest, og at banken herudover led et tab på ca. 42 mio. kr. som følge af, at Finansiell Stabilitet efter bankens sammenbrud måtte tilbagekøbe den resterende garantiforpligtelse som led i en forligsaftale med Fair Finans. Forligsaftalen var en tabsbegrænsende foranstaltning, og beslutningen om at indgå den blev truffet på et relevant, forsvarligt og fyldestgørende grundlag.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* må det anses for godtgjort, at K på et møde den 3. september 2007 på Teater Bodega i Aarhus gav mulige investorer et løfte om bankens ”tilbagekøb” af aktier i Vestio og dermed handlede uforsvarligt og ansvarspådragende. Tilbagekøbsløftet var uden for hans bemyndigelse, og han varetog uvedkommende hensyn, idet løftet tilgodeså ebh fondens interesser på bekostning af bankens. Løftet var endvidere uden for rammerne af sædvanlig bankdrift og indebar en væsentlig og ubalanceret risiko for banken.

Under alle omstændigheder handlede K ansvarspådragende, da han bevilgede kreditter til investorerne i Vestio på et utilstrækkeligt og uforsvarligt grundlag og i strid med sædvanlig pengeinstitutpraksis. Også her varetog K uvedkommende hensyn til fonden på bekostning af banken, og der er derfor ikke anledning til at udvise forsigtighed med at tilsidesætte hans forretningsmæssige skøn. Ks bevilling af kreditterne var baseret på åbenlyse fejlskøn, og en fagligt korrekt kreditvurdering ville have medført, at der ikke var ydet kredit. Der var tale om svage kunder, som helt overvejende kun var i stand til at tilbagebetale kreditterne, hvis der var en positiv udvikling i aktiekursen.

Efter den foreliggende skønserklæring må det lægges til grund, at den samlede markedsværdi af aktierne på tilbagekøbstidspunktet den 4. maj 2010 maksimalt var ca. 5,5 mio. kr. Tabet kan derfor opgøres som sket til ca. 45 mio. kr., uanset om Ks ansvar støttes på et løfte om ”tilbagekøb” eller på uforsvarlig kreditgivning.

Vedrørende *Investeringselskabet Åbenrå ApS* handlede K ansvarspådragende, da han uden godkendelse i bankens bestyrelse medvirkede til, at banken tilbagekøbte et pantebrev fra in-

vesteringsselskabet, der tilhørte hans hustru. Han var bekendt med, at debitor ifølge pantebrevet havde anmeldt betalingsstandsning, og banken var ikke forpligtet til at købe pantebrevet tilbage. Han varetog herved sin hustrus investeringsselskabs interesser på bekostning af bankens, og banken blev påført et tab på ca. 2 mio. kr.

Tilbagekøbet faldt uden for rammerne af sædvanlig bankdrift og indebar en væsentlig og ubalanceret risiko for banken, ligesom dispositionen var i strid med den daværende bestemmelse i lov om finansiel virksomhed § 76. Der er på den baggrund ikke anledning til at udvise forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, som K udøvede.

K har vedrørende *udstedelse af pantebrevsgarantier* overordnet anført bl.a., at han havde bemyndigelse til at udstede garantierne. Der var gennem årene opstået en fast praksis for fravigelse af det almindelige bevillingshierarki, således at direktionen som integreret led i handel med pantebreve kunne udstede pantebrevsgarantier. Bestyrelsen var bekendt med denne praksis og har løbende fået orientering gennem bl.a. likviditetsrapporter og intern revisions rapporter. Bestyrelsen har ikke på noget tidspunkt gjort indsigelse mod praksis.

Udstedelsen af de foreliggende garantier til Fair Finans og Alm. Brand Bank var endvidere hjemlet i forretningsgangen for koncerninterne dispositioner, også for så vidt angår salgene fra fonden og Icarus Invest. Ved at udstede garantier opnåede man til fordel for koncernen og dermed banken en højere kurs på pantebrevsporteføljerne, ligesom man forbedrede koncernens likviditet og mindskede eksponeringen i pantebreve.

Han varetog ikke uvedkommende hensyn ved, at banken udstedte garantier også for de pantebreve, som fonden og Icarus Invest solgte. Fonden havde som sit formål at virke til gavn for banken, og Icarus Invest var bankens datterselskab. Det var derfor i bankens forretningsmæssige interesse, at også fonden og Icarus Invest via garantier kunne opnå en højere kurs på deres pantebrevsporteføljer.

Han handlede forretningsmæssigt forsvarligt ved udstedelsen af garantierne. Der var tale om pantebreve, som var vurderet af bankens pantebrevsafdeling, og banken kendte risikoen på pantebrevene i de overdragne porteføljer. Dette gjaldt også for fondens og Icarus Invests pantebreve, idet banken enten havde kreditfinansieret disse pantebreve eller administrerede dem

og havde vurderet deres bonitet grundigt i forbindelse med erhvervelsen. Ingen af de pantebreve, der blev overdraget, var nødlidende, og bankens erfaring med pantebrevsgarantier var, at de gav anledning til meget begrænsede tab. I forbindelse med medieomtalen af pantebrevskaruseller i oktober 2007 blev der foretaget en særlig gennemgang, der viste, at boniteten i pantebrevsporteføljerne var god.

Der forelå regarantier fra såvel fonden som Icarus Invest, og Icarus Invest honorerede sin garanti ved at tilbagekøbe misligholdte pantebreve fra Fair Finans. Endvidere indebar den omstændighed, at Sparekassen Kronjylland senere eftergav sit krav mod Icarus Invest på 33 mio. kr., at sparekassen i realiteten vedstod en regaranti. Der er ikke lidt erstatningsretligt relevante tab som følge af ebh banks garantier.

Vedrørende *Ejendomsselskabet Vestio A/S* har han ikke givet løfte om, at banken på et tidspunkt ville ”tilbagekøbe” aktier i selskabet. Et sådant løfte fremgår ikke af de foreliggende lånedokumenter og kan ikke støttes på Hs notat dateret 3. september 2007. Det kan ikke lægges til grund, at notatet er sendt til banken eller nogen af de øvrige investorer, og der kan ikke lægges vægt på advokat Arvid Andersens breve af 19. januar 2009 og 20. januar 2010.

Han varetog ikke uvedkommende hensyn i forbindelse med bevillingen af kreditter til investorerne i oktober og december 2007. Der er ikke grundlag for at hævde, at aktierne i Vestio var uomsættelige og halvdårlige aktiver, og banken havde sædvanlig forretningsmæssig interesse i at bevilge kreditterne. Bevillingerne byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, og banken havde i den forbindelse fokus på de stillede sikkerheder, som i alle engagementerne i det mindste bestod i de aktier, som bevillingen af kreditter angik. Banken havde et individuelt, stærkt og sikkert grundlag for at værdiansætte sikkerhederne, der navnlig byggede på de ejendomme, som Vestio ejede. Det er under alle omstændigheder for vidtgående, når Finansiell Stabilitet gør gældende, at ingen kreditter overhovedet kunne have været bevilget.

Finansiell Stabilitets tabsopgørelse kan ikke lægges til grund. Finansiell Stabilitet tilbagekøbte de pantsatte aktiver uden at være forpligtet til det og afstod fra at gøre krav gældende over for investorerne, kræve betaling af kautionisterne og nyttiggøre øvrigt stillet pant.

Vedrørende *Investeringselskabet Åbenrå ApS* handlede han ikke ansvarspådragende, da han medvirkede til at tilbagekøbe selskabets pantebrev. Banken havde tilbagekøbt JB-Finans' pantebreve og var herefter forpligtet til at stille andre købere af de sideordnede pantebreve på samme måde.

Tilbagekøbet lå endvidere inden for rammerne af et forsvarligt forretningsmæssigt skøn. Banken havde indhentet vurderinger af ejendommen, og det måtte lægges til grund, at den ville kunne indbringe 42 mio. kr. ved almindeligt salg og 32 mio. kr. ved forceret salg. Ved salg indenfor begge vurderinger ville der være dækning for samtlige pantebreve.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Efter fusion mellem Han Herreds Sparekasse og Fjerritslev Bank blev ebh bank a/s dannet i 1992 (indtil 2005 under navnet Egnsbank Han Herred A/S). Banken led i efteråret 2008 økonomisk sammenbrud og overdrog med virkning fra den 1. december 2008 sin virksomhed til et selskab oprettet af Afviklingselskabet til sikring af finansiell stabilitet A/S (nu Finansiell Stabilitet).

K tiltrådte som administrerende direktør for banken den 1. januar 1992. Han fratrådte umiddelbart efter bankens sammenbrud i 2008.

For landsretten angik sagen erstatningsansvar for bl.a. tidligere medlemmer af bankens bestyrelse og direktion som følge af en række finansielle engagementer inden sammenbruddet. For Højesteret angår sagen alene erstatningsansvar for K og kun som følge af tre forhold (i landsrettens dom påstand 28, 29 og 30).

Ansvarsvurderingen

Det fremgår af landsrettens dom, at landsretten ikke fandt det godtgjort, at ebh bank var indrettet og drevet på en måde, der i sig selv kunne begrunde erstatningsansvar for medlemmer af bankens bestyrelse og direktion. Landsretten fandt derfor, at det måtte bero på en konkret vurdering af de enkelte udlån og garantier mv., om bl.a. K kunne pålægges erstatningsansvar. For Højesteret er dette ubestridt.

Ved Højesterets domme af 15. januar 2019 om Capinordic Bank A/S (UfR 2019.1907) og 22. juni 2020 om Eik Bank Danmark A/S (UfR 2020.3547) er der fastslået en række principper for, hvornår medlemmer af en banks ledelse kan pålægges erstatningsansvar for bevilling af lån.

Det følger af disse domme bl.a., at der ved ansvarsvurderingen gælder et almindeligt culpaansvar. Det følger også, at der må udvises forsigtighed med at tilsidesætte ledelsens vurdering af, om der foreligger et tilstrækkeligt grundlag for kreditvurderingen, og at der ligeledes må udvises forsigtighed med at tilsidesætte ledelsens forretningsmæssige skøn ved bevillingen af et lån. Endvidere følger det, at forsigtighed over for de nævnte vurderinger og skøn ikke skal udvises, hvis det må antages, at der ikke alene er varetaget forretningsmæssige hensyn til banken, men også andre – banken uvedkommende – hensyn.

Den foreliggende sag angår ikke kun bevilling af lån, men tillige bl.a. udstedelse af pantebrevsgarantier. Højesteret finder, at spørgsmålet om erstatningsansvar også for sådanne dispositioner må bedømmes efter de anførte principper.

Udstedelse af pantebrevsgarantier

I december 2007 og februar 2008 solgte ebh bank, ebh fonden og Icarus Invest A/S en portefølje af pantebreve med restgæld på i alt ca. 550 mio. kr. til Fair Finans A/S. Fair Finans videre solgte dele af porteføljen til bl.a. Alm. Brand Bank A/S. I tilknytning til disse salg indgik ebh bank aftaler med Fair Finans om såkaldt kvalitetssikring af pantebrevene og udstedte i forlængelse heraf pantebrevsgarantier over for Fair Finans og Alm. Brand Bank for i alt 130 mio. kr. Efterfølgende blev en række af pantebrevene tilbageført som misligholdte, og ved en forligsaftale i december 2008 med Fair Finans afkøbte Finansiell Stabilitet de resterende garantiforpligtelser.

For Højesteret er spørgsmålet i første række, om K har pådraget sig erstatningsansvar ved i forbindelse med udstedelse af pantebrevsgarantierne at have overskredet sin bemyndigelse som administrerende direktør og handlet forretningsmæssigt uforsvarligt.

Pantebrevsgarantier i ebh bank skulle efter bankens forretningsgange udstedes efter bevillingsreglerne, dvs. med en bemyndigelse for direktionen på højst 15 mio. kr. i samlet engagement. Der er ikke grundlag for at fastslå, at Ks bemyndigelse var udvidet som følge af fast praksis i banken, og garantierne, der som nævnt blev udstedt over for Fair Finans og Alm. Brand Bank, havde ikke karakter af koncerninterne transaktioner. Som anført i landsrettens dom vedrørende ansvar for bankens bestyrelse har bestyrelsen senere kunnet se i hvert fald nogle af garantierne i oversigter udarbejdet af bankens interne revision, men garantierne er ikke forelagt bestyrelsen til efterfølgende godkendelse.

Højesteret tiltræder herefter, at K handlede i strid med sin bemyndigelse. Det må imidlertid bero på en vurdering af sagens samlede omstændigheder, om han har pådraget sig erstatningsansvar.

Finansiel Stabilitet har gjort gældende, at K ved udstedelsen af garantier for de pantebreve, som blev solgt af ebh fonden og Icarus Invest, varetog hensyn, der var banken uvedkommende. Der må imidlertid lægges vægt på, at det primære formål for fonden – der ejede 45 % af aktierne i banken – var at videreføre Han Herreds Sparekasses virksomhed i ebh bank, således at banken til stadighed fremstod som et konkurrencedygtigt og velkonsolideret pengeinstitut, og således at fonden efter bestyrelsens frie skøn kunne yde støtte til og på enhver måde virke til gavn for banken. For så vidt angår Icarus Invest må der lægges vægt på, at der var tale om et datterselskab til banken. Under disse omstændigheder er der ikke grundlag for at fastslå, at K med udstedelsen af pantebrevsgarantierne varetog uvedkommende hensyn.

Der må herefter udvises forsigtighed med at tilsidesætte Ks vurdering af, hvilket beslutningsgrundlag der var nødvendigt ved udstedelsen af garantierne, og forsigtighed med at tilsidesætte hans forretningsmæssige skøn.

Pantebrevsgarantierne blev som anført udstedt i december 2007 og februar 2008, dvs. inden finanskrisen. Ebh bank havde kendskab til de solgte pantebreve – herunder pantebrevene fra ebh fonden og Icarus Invest – og ingen af pantebrevene var nødlidende på tidspunktet for overdragelsen. Efter omtale i medierne den 31. oktober 2007 af de såkaldte pantebrevskaruseller blev der samme dag indhentet en vurdering fra bl.a. A. Af vurderingen – der angår pantebreve i såvel banken som fonden og Icarus Invest – fremgår bl.a., at bankens politik med at

købe pantebreve ”med god placering ud til 70 % af den kontante handelspris/vurderingspris” vurderes at være overholdt i de gennemgåede sager, og at det er ”vores klare opfattelse, at vi kan ’forsvare’ vores pant fuldt ud ved en tvangsauktion.” For pantebreve fra Icarus Invest foreligger endvidere et notat af 6. december 2007 udarbejdet af bl.a. B, hvoraf det fremgår, at der ”ikke er pantebreve af betydning, der ligger uden for en forsigtigt opgjort værdi af ejendommenes værdi”, og at der ”ikke er nogen særlig risiko for tab på den samlede pantebrevs-portefølje i Icarus Invest A/S.”

Det må lægges til grund, at K forudsatte, at Sparekassen Kronjylland, der ejede 50 % af Icarus Invest, stillede regaranti for de pantebreve, som Icarus Invest solgte til Fair Finans. Der er ikke grundlag for at antage, at K som administrerende direktør havde ansvaret for at følge op på, at regarantien faktisk blev stillet, og han kan derfor ikke gøres ansvarlig for, at der ikke skete en sådan opfølgning. Det er som følge heraf uden betydning, om det forhold, at Sparekassen Kronjylland senere eftergav Icarus Invests gæld på 33 mio. kr., i realiteten var udtryk for honorering af den forudsatte garanti.

Der er herefter ikke grundlag for at tilsidesætte Ks forretningsmæssige vurderinger og skøn, og Højesteret finder, at det forhold, at K ved udstedelsen af pantebrevsgarantierne som anført overskred sin bemyndigelse, ikke i sig selv kan indebære, at han har pådraget sig erstatningsansvar.

Med denne begrundelse tiltræder Højesteret, at K er frifundet for Finansiell Stabilitets påstand. Der er herefter ikke anledning til at tage stilling til spørgsmålet om opgørelse af tab.

Ejendomsselskabet Vestio A/S

I december 2006 købte ebh fonden fem erhvervsejendomme af BTX Group A/S, og i marts 2007 stiftede fonden Ejendomsselskabet Vestio A/S og indskød ejendommene i selskabet. I juni 2007 blev selskabets aktier udbudt til salg til kurs 105. Da der ikke var tilstrækkeligt mange købere, måtte fonden aftage størstedelen af aktierne i henhold til en tegningsgaranti.

I september 2007 erhvervede en række investorer for en samlet pris af 51 mio. kr. aktier i Vestio til kurs 102. Som led i finansiering af erhvervelsen bevilgede ebh bank i oktober og december 2007 kassekreditter på i alt 60 mio. kr., idet fire investorer fik kredit på hver 12

mio. kr. og to investorer kredit på hver 6 mio. kr. For samtlige kreditter blev der stillet sikkerhed i form af håndpant i aktierne, og for de to kreditter på 6 mio. kr. forelå der herudover kaution.

I foråret 2010 købte Finansiell Stabilitet aktierne fra investorerne for 51 mio. kr., og kreditterne blev herefter indfriet. Det fremgår af en skønserklæring af 29. november 2021, at den samlede indre værdi af aktierne på tidspunktet for købet maksimalt var 5.467.500 kr.

For Højesteret er spørgsmålet i første række, om K har pådraget sig erstatningsansvar ved uberettiget at have forpligtet ebh bank til efter en vis periode at købe ("tilbagekøbe") aktierne fra investorerne.

Der foreligger i forbindelse med investorernes køb af aktierne i september 2007 ikke andet skriftligt grundlag for en "tilbagekøbspligt" end Hs notat dateret 3. september 2007 om mødet samme dag på Teater Bodega i Aarhus. Herefter og efter bevisførelsen for Højesteret tiltrædes det, at det ikke er godtgjort, at der er afgivet et løfte om "tilbagekøb". Advokat Jonas Skak Olufsens notat af 8. december 2008 om en telefonsamtale med K og advokat Arvid Andersens breve af 19. januar 2009 og 20. januar 2010 til henholdsvis advokat Jacob Sand og C kan ikke føre til andet resultat.

Spørgsmålet er herefter, om kreditgivningen til de seks investorer må anses for uforsvarlig, således at K som følge heraf har pådraget sig erstatningsansvar.

Finansiell Stabilitet har gjort gældende, at ebh fonden havde en forretningsmæssig interesse i, at aktierne i Vestio blev solgt, og at K ved bevillingen af kreditterne varetog uvedkommende hensyn til fonden. Efter det, der ovenfor vedrørende pantebrevsgarantier er anført om forholdet mellem fonden og banken, er der imidlertid ikke grundlag for at fastslå, at K ved bevillingen af kreditterne varetog uvedkommende hensyn. Vurderingen af, om långivningen var uforsvarlig, må derfor foretages efter det nævnte forsigtighedsprincip.

Vestio-projektet var udviklet inden for ebh koncernen, og Vestios hovedaktiv var en række faste ejendomme. Som anført af landsretten eksisterede Vestio på tidspunktet for landsrettens dom fortsat og havde i 2017 et bruttoresultat på ca. 22 mio. kr. Også efter bevisførelsen for

Højesteret må det lægges til grund, at Vestio i 2007 af banken blev anset for et godt investeringsprojekt, selv om det havde vist sig vanskeligt for fonden at afsætte de udbudte aktier.

Landsretten har i sin dom sammenfattet de centrale oplysninger om investorernes økonomiske forhold, som ebh bank var i besiddelse af, da banken som led i en samlet ordning bevilgede de enkelte kreditter. Højesteret finder, at disse oplysninger i højere grad understøttede långivning til nogle investorer end til andre. F.eks. var der for så vidt angår Kryger Invest A/S tale om et nyetableret selskab uden nævneværdigt tidligere kundeforhold til banken, mens Pantebrevs-selskabet af 1.4.1992 ApS i de foregående år havde haft positivt resultat efter skat, en egenkapital i 2006 på ca. 8,4 mio. kr. og et kundeforhold til banken siden 1999. For samtlige investors vedkommende må der lægges vægt på, at ebh bank som sikkerhed for lånene fik håndpant i de pågældende aktier i Vestio, der som anført havde en række faste ejendomme som hovedaktiv.

På den anførte baggrund finder Højesteret, at der efter den nævnte forsigtige vurdering ikke er tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at kreditterne – der blev bevilget inden finanskrisen – var uforsvarlige. Som følge heraf tiltræder Højesteret, at K er frifundet for Finansiell Stabilitets påstand.

Investeringselskabet Åbenrå ApS

I november 2006 udstedte Ejendomsselskabet Sandgården ApS en række sideordnede pantebrevne hvert på nominelt 5 mio. kr. til ebh bank med sikkerhed i en ejendom i Charlottenlund. I slutningen af 2006 solgte banken pantebrevne til bl.a. JB-Finans ApS (to pantebrevne) og Investeringselskabet Åbenrå ApS (et pantebrev). Investeringselskabet Åbenrå var ejet af Ks hustru. Der var ikke knyttet garanti til nogen af pantebrevne.

I november 2007 gav ejeren af JB-Finans over for ebh bank udtryk for utilfredshed med et af de købte pantebrevne, og banken tilbagekøbte herefter pantebrevet. I juni 2008 tilbagekøbte banken det andet pantebrev fra selskabet, ligeledes efter henvendelse fra selskabets ejer. I den forbindelse tilbagekøbte banken endvidere på eget initiativ tre andre af de nævnte pantebrevne, herunder Investeringselskabet Åbenrås pantebrev. Som anført af landsretten må det lægges til grund, at tilbagekøbene i hvert fald skete med Ks stiltiende accept, og at han var orienteret om, at Sandgården kort tid inden havde anmeldt betalingsstandsning.

Ejendommen i Charlottenlund blev i august 2009 solgt på tvangsauktion for 17 mio. kr. Som følge heraf led ebh bank tab, herunder på ca. 2 mio. kr. vedrørende det pantebrev, som banken havde tilbagekøbt fra Investeringselskabet Åbenrå.

For Højesteret er spørgsmålet, om K har pådraget sig erstatningsansvar ved at medvirke til tilbagekøbet af Investeringselskabet Åbenrås pantebrev.

Ebh bank var ikke i november 2007 forpligtet til at tilbagekøbe pantebrevet fra JB-Finans. Den omstændighed, at banken valgte at tilbagekøbe dette og andre sideordnede pantebreve, kan ikke begrunde, at banken herefter skulle være forpligtet til at tilbagekøbe pantebrevet fra Investeringselskabet Åbenrå.

Som anført af landsretten ses banken endvidere ikke at have haft nogen forretningsmæssig interesse i at tilbagekøbe pantebrevet. Hertil kommer, at K efter den dagældende bestemmelse i § 76 i lov om finansiel virksomhed ikke uden bestyrelsens godkendelse måtte indgå aftale mellem den finansielle virksomhed og tredjemand, hvori direktøren har en væsentlig interesse, der kan være stridende mod den finansielle virksomheds interesse. K forelagde ikke sagen for bestyrelsen.

Højesteret tiltræder herefter, at K er erstatningsansvarlig. Det er ubestridt, at tabet som anført af landsretten er opgjort til 2.083.741,67 kr.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom.

Sagsomkostninger for Højesteret er fastsat til dækning af udgifter til advokatbistand med 3 mio. kr. og herudover til dækning af vidnegodtgørelse med 11.294,66 kr. og honorar til den udmeldte skønsmand med 65.000 kr., i alt 76.294,66 kr.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Finansiell Stabilitet betale 3.000.000 kr. til statskassen og 76.294,66 kr. til K.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afgørelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.